

Liisa-tarhurin syyskuun tarinoita

Mikonpäivänä emännät pirttiin ja nauriit kuoppaan, niin kuin ennen aikaa mitattiin. Syyskuu on takanapäin ja monenlaista säätä on mahtunut kuukauteen. Kauniita aurinkoisia päiviä, kuivia jaksoja, kuuraisia aamumaisemia ja loppukuun sateita. Siis ei oikeastaan mitään uutta, voi vaan todeta, että tavallista syyssäätä suomalaisittain. Kuivat jaksot kesällä ovat aikaansaaneet todennäköisesti sen, että luonto pukeutuu parhaimpiinsa eli ruska alkaa olla kauneimmillaan.

Keittiön ikkunaan näkyy suuri riippakoivu, joka kasvaa kadun toisella puolella. Tänä vuonna se ilahduttaa pitkillä pitkittäisillä keltaisilla raidoilla. Sen oksat ovat monta metriä pitkiä, riippuvia ja tuulessa heiluvia. Nyt ruska tulee oksa kerrallaan sinne tänne puuta ja aivan kuin maalaisi sen pystyraidoiin. Onhan siinä ennenkin ollut ruskaa, mutta ei koskaan tummanvihreällä pohjalla keltaisia pystyraitoja!

Ajatukset vaeltelevat vielä menneessä kesässä ja puutarhan tuomissa muistoissa. Kesäkukat - tämän tarhurin kompastuskivet - eivät kaikki tuottaneet iloa. Katselin keväällä eräässä lehdessä olleita kuvia leijonankidoista, jotka olivat isoja monivärisiä pehkoja ja jopa helppohoitoisia kuulemma! Siis maaliskuussa siemenostoksille ja kesän kukkaloisto on taattu. Pienet siemenet itivät ja pienien taimien kouluttaminenkin onnistui. Kesäkuussa istutin ne ruukkuihin kaikkein aurinkoisimpaan paikkaan, joka tarhurin pihassa oli. Alkoivat kukkia heinäkuussa, mutta ei niistä mitään valtavia puskia tullut. Kukkimisen jälkeen tuli mahdottomasti siemenkotia. Poistin ne, mutta uusi kukinta oli vähäistä ja mitänsanomaton! Tyhjän saa pyytämättäkin – vanhakansa mieltii ja niin mieltii tämäkin tarhuri leijonankitakasvatuksesta. Paljon työtä ja vaivaa, mutta tulokset huonot, niin ehkäpä tämä innostus oli tässä.

Olen tehnyt itselleni lupauksen ensi kesää varten. Opetuksena tämän kesän kuumuus ja mahdottoman kovat pyörteiset tuulet, että ampelikasvatus minimiin! Muutama iso ruukku maahan saa korvata nämä tuulten armoilla olevat ampelit. Lobeliat onnistuivat hyvin ja toivat iloa elokuuhun, mutta kaupasta ostetut kesäneilikat eivät oikein onnistuneet tämän tarhurin hoidossa. Ne lopettivat kukinnan ja uusi kukinta oli aika heikko, vaikka olin vanhat kukinnot poistanut. Ehkä ne olivat liian pienessä ampelissa. Se oli ensimmäinen ja viimeinen kerta!

Porkkanat ja punajuuret eivät ole ”kuopassa” eli kellarissa, vaan sato on raastettu; porkkana raakana ja punajuuret keitettynä pakasteeseen. Sieltä ne on helppo ottaa ruokaa laittaessa. Ihmettelin niiden satoa, joka oli hyvin epätasainen. Pienimmät porkkanat olivat pikkusormen kokoiset ja isommat yli viisitoistasenttisiä. Punajuuret olivat tällä kertaa pitkää mallia, mutta kasvoivat aika epätasaisesti. Mukavaa, että jotenkin onnistuivat ja satoakin tuli.

Erikoisia kasveja puutarhassa! Olen kasvattanut jo monta vuotta vaaleanpunaista ukonhattua. Se on ollut samassa paikassa koko ajan ja on viihtynyt hyvin. Taas odotin sen nuppujen aukeamista ja ihmetys oli suuri. Seitsemän vartta aukaisi valkeita kukkia, kaksi vaaleanpunaisia ja yksi kukkavarsi oli sininen! Aikaisemmin ei ollut mitään viitteitä, että värimuunnoksia alkaisi tapahtua. Ehkä viime kesän kuumuus ja kuivuus ja ahkerat ötökät ovat muutoksen takana.

Ihmetykset eivät loppuneet tähän, vaan reilun metrin päässä avasi nuppujaan valkea lehtoukonhattu! En ollut koskaan nähnyt sellaista, joten piti oikein katsoa kirjasta, että mikä

se tällainen kasvi on. Mukavaa on seurata mitä ensi kesänä löytyy ukonhattujen maailmasta. Erääseen kukkapenkkiin oli ilmestynyt hento kasvi, jonka tunnistin kissankelloksi. Olipa kiva, kun se oli ilmestynyt ja annan sen kasvaa! Ilo muuttui vielä suuremmaksi, kun se aukaisi kukkansa: se oli valkea kissankello.

Puna-ailakit tulevat ja menevät tarhurin kukkapenkeissä. Joskus kitken ne pois jo pieninä taimina ja toisen kerran annan kasvaa ja kukkia. Aika iso pehko oli ilmestynyt erään penkin kuivimpaan kohtaan. Olkoonpa siinä, kun mahtuu hyvin kasvamaan. Taas koitti yllätys, kun se alkoi kukkimaan. Kukka oli vaaleanpunainen ja aika iso. Varsia ilmestyi aina vaan uusia ja kukinta taisi kestää melkein puolitoista kuukautta! Mukavia yllätyksiä! Kun antaa luonnon hoitaa osan hommasta, niin voi tulla mukavia muunnoksia!

Koiralenkilä iltapuolella näkee ja kuulee kaikenlaista. Eräs sauvakävelijä kulki meidän edellä ja huomasi hänen tökkivän kepillä maata. Hän huikkasi, että varo koiran kanssa, tässä on pieni käärme! Kun tulin kohdalle, niin huomasi kiepillä olevan tumman käärmeen. Se kieppi oli ehkä reilu viisi senttiä, mutta käärme se oli. ihmettelin, että miten syyskuun puolivälin aikoihin voi olla niin pieniä poikasia. En erottanut oliko se kyy- vai rantakäärme, kun en koiran kanssa voinut mennä lähelle. Koskaan en ole kuullut enkä nähnyt näillä main minkäänlaisia käärmeitä.

Seuraavana iltana kuljin kadun vartta ja näin kaukaa, että siellä on joku puupökölö. Kun tulin kohdalle enkä katsonut jalkoihin, säikähdin kovasti, sillä kadulla oli kuollut yli puolimetrisen matikka! Niin, mistäköhän se oli siihen tullut. Kanavan lähellä kulkee koristekoski eli ylimääräisen veden poistouoma. Siellä on yleensä sorsia ja ne ovat tottuneet koiranulkoiluttajiin ja saaneet varmaan myös leivänpaloja. Sorsat olivat jo yöpuulla uoman rinteessä, mutta eivätpä ne paljon itseään liikuttele, vaikka läheltä mennään ohi. Oikein nauratti, kun yhtenä iltana koira pysähtyi pitkäksi aikaa haistelemaan, niin kaksi sorsaa tuli puolen metrin päähän koirasta katsomaan, että mitäs ruokaa siulla on? Eläimet tottuvat toisiinsa, kun niiden ei tarvitse pelätä mitään.

Syyskukkijat ovat ilahduttaneet jo pitkään ja selvästi virkistyivät saadessaan reilusti sadetta. Kompassikukka, dorianvillakko, isohirvenjuuri, huisku-unikko, punalatva ja muutamat nauhukset takaavat sen, että perhosia löytyy vaikka koko kesänä ei ole moniakaan näkynyt. Myös kimalaiset ja kukkakärpäset hyörivät näissä komeissa syyskukkijoissa.

Satoa on tullut monenlaista. Toisilla kasveilla ylenpalttisesti ja toiset ovat jopa epäonnistuneet. Sipuleita olen kasvattanut yli 40 vuotta ja melkein aina hyvällä menestyksellä. Nyt tämän vuoden sato puolen kilon istukassipuleista oli vajaa kymmenen tervettä sipulia. Kaikki muut olivat mädäntyneet, mitä ei ole koskaan aiemmin tapahtunut. Paikkaakin vaihdan vuosittain. Papuja, niin pensas- kuin köynnöspapuja, tuli tosi runsaasti. Luumuja, kirsikoita ja kriikunoitakin tuli oikein paljon enkä meinaa kriikunoita edes kerätä pois, kun ne sateen tullen rupesivat halkeilemaan. On mukavaa, kun työ ja aherrus palkitaan ja saa kerätä satoa puutarhasta. Voi iloita ja kiittää siitä, että on tällainen puuhamaa, jossa töitä riittää ja maistiaisiakin saa monenlaisia. Vanhakansa loi katseen jo kevääseen toteamalla, että Mikonpäivä talven portti, Vapunpäivä kesän portti! Siispä nautitaan pimenevistä illoista ja sytytellään kynttilöitä iltojen iloksi.